

In de vaste commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de brief van 7 april 2010 inzake een ontwerpbesluit tot financieel toetsingskader pensioenfondsen in verband met vaststelling van de parameters voor fondsen (30 413, nr. 143).

De op ... 2010 toegezonden vragen zijn met de door de minister bij brief van ... 2010 toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Jonker

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Esmeijer

Opmerkingen en vragen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennis genomen van het ontwerpbesluit tot financieel toetsingskader pensioenfondsen in verband met vaststelling van de parameters voor fondsen (30 413, nr. 143). Nu de commissie-Don met een verdeeld advies gekomen is en er geen overeenstemming in zicht lijkt, is het juist dat de regering een knoop doorhakt en zekerheid verschaft. Wel dient te worden gekeken welke gevolgen dit besluit op korte en lange termijn heeft.

In principe delen de leden van CDA fractie de mening dat de lange termijn verwachtingen prudent ingeschat dienen te worden.

Zij hebben een aantal vragen over dit voorliggende besluit

- 1 Het actuarieel genootschap heeft in januari een advies uitgebracht over het Financieel Toetsingskader (FTK) met een aantal aanbevelingen om het consistenter te maken. Op welke wijze zijn de aanbevelingen hiervan meegenomen bij de uitwerking van het besluit? Wil de regering met name ingaan op het punt van een standaardcurve (aanbeveling 2), die de toezichthouder kan publiceren in tijden van disfunctionerende markten?
- 2 Op 7 april jl. heeft de regering een brief aan de Kamer geschreven waarin de modernisering van het FTK op punten wordt voorgesteld, zoals de introductie van een reëel kader. Wanneer zullen die punten worden opgenomen in het besluit parameters?
- 3 De Stichting van de Arbeid schrijft dat voor fondsen in herstel dit besluit kan leiden tot een stijging van de premie van 12 tot 18-procentpunt in 2013. Is dit waar en is dat aanvaardbaar?
- 4 Deelt de regering de mening van de commissie Beleggingsbeleid en Risicobeheer dat «*«De enorme interventies van de monetaire en financiële autoriteiten en de ongekende liquiditeitssteun aan het bankwezen hebben een zeer grote invloed gehad op de rentebewegingen in 2008 en 2009 en deze zijn nog steeds van dominante invloed op het huidige renteniveau. Daarom kan nog steeds niet van ordentelijke marktverhoudingen worden gesproken. De rentetermijnstructuur is in zo'n situatie geen goede indicator van de door de markt verwachte toekomstige renteniveaus. Resultaat is dat een door de monetaire autoriteiten gecreëerd laag renteniveau goed is voor banken, terwijl dit nadelig is voor pensioenfondsen.» (Commissie Beleggingsbeleid en Risicobeheer, Pensioen: «Onzekere zekerheid», 19-01-2010, Pag. 15–16)»*
Zo ja, waarom mag dat niet langer worden afgeweken van de structuur bij herstelplannen?
Zo nee, waarom heeft de regering dat niet aangegeven in de kabinetsreactie?
- 5 De pensioenkoepels en de regering lijken forse verschillende schattingen te maken over het kostenverhogend effect van de maatregelen. Is de regering bereid om ofwel aan het actuarieel genootschap ofwel aan een onafhankelijk deskundige te vragen hoeveel de kostendekkende premies gemiddeld zullen stijgen als gevolg van dit besluit?
- 6 De pensioenfondsen mogen de forwardrente niet meer fixeren na 5 jaar. Dit is vreemd omdat juist de forwardrente voor langere periodes een slechte voorspeller is gebleken. De geïmpliceerde forwardrente is nog nimmer de daadwerkelijk rente geweest over 15 jaar. Onderschrijft de regering de gesignaleerde tekortkomingen van de forwardrente? Zo ja, waarom staat de regering pensioenfondsen niet toe deze te fixeren na 5 jaar? Is de regering niet van mening dat gelet op de grote effecten die de forwardrente heeft het niet verstandig is om de fixeertermijn van 5 jaar te laten vervallen? Is het niet beter om te wachten tot de invoering van een nieuw FTK alvorens mutaties op staand beleid worden genomen?

- 7 Tenslotte, waar is de aanname van 1,2 mld euro precies op gebaseerd; op welke berekeningen? Een aantal pensioenfondsen geeft aan dat het een veelvoud is. Is de regering bereid een onafhankelijke berekening te vragen, bijvoorbeeld van het Actuarieel Instituut?

Opmerkingen en vragen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorliggende Ontwerpbesluit. De leden van de PvdA-fractie vinden het van het grootste belang dat pensioenfondsen met zo realistisch mogelijke parameters rekenen, opdat de belangen van alle deelnemers – actieven, slapers en pensioengerechtigden – zo goed mogelijk geborgd worden. Daarnaast spelen nog andere veranderingen in de pensioenwereld een rol bij indexatie, premies en uitkeringen, deze zouden naar ons idee in samenhang met elkaar moeten worden bekeken. De leden hebben kritisch naar het ontwerpbesluit gekeken en hebben nog een aantal vragen aan de regering.

- 8 Hoeveel premiebetalers worden getroffen door premieverhoging ten behoeve van het halen van het vereiste niveau voor de kostendekkende premie – volgens De Nederlandsche Bank (DNB) gaat het om maximaal 1% van de totale premiesom van ongeveer € 25 miljard – indien de parameters zoals voorgesteld in het ontwerpbesluit worden ingevoerd? Kan de regering hierbij ook aangeven hoe groot de premiestijging ongeveer zal zijn voor de deelnemers die het zwaarst zullen worden getroffen? Kan de regering tevens aangeven in welke sectoren de pensioenfondsen zich bevinden die deze premieverhoging zouden moeten doorvoeren om aan het kostendekkend niveau te geraken?
- 9 Kan de regering aangeven welke macro-economische effecten (koopkracht) de verhoging van de premies zal hebben, indien de nieuwe parameters worden ingevoerd, aangezien de koopkracht van werknemers zal dalen en werkgevers ook hogere kosten krijgen? Kan de regering bevestigen dat als genoemde 1% wordt gerelateerd aan de totale premiesom, bedoelde fondsen een totaal belegd vermogen van € 250 miljoen vermogen vertegenwoordigen? Indien dat het geval is, leiden de voorgestelde nieuwe parameters bij deze fondsen dan tot een lastenstijging van € 50 miljoen op € 250 miljoen zijnde een lastenstijging van 20%?
- 10 Kan de regering aangeven hoe de gevolgen van de nieuwe parameters zich verhouden met de brede heroverwegingen die momenteel gaande zijn? Heeft de regering de gevolgen goed laten doorrekenen? Is de regering het eens met het standpunt van de leden van de PvdA-fractie dat de hier voorgestelde parameters voor 2011 en verder er voor zullen zorgen dat het herstel van de pensioenfondsen nog langer zal duren en dat daardoor actieven en pensioengerechtigden voor een langere tijd een lager inkomen zullen hebben, in verband met het uitblijven van indexatie en premieverhoging?
- 11 De leden van de PvdA-fractie maken zich grote zorgen over de stapeling van maatregelen en de gevolgen voor de indexatie, premies en uitkeringen daarbij. De leden van de PvdA-fractie vragen de regering welke impact de nieuwe buffereisen – welke in het rapport *Evaluatie financieel toetsingskader* worden genoemd – en de nieuwe parameters gezamenlijk hebben op de situatie van de pensioenfondsen? Heeft de regering ook gekeken naar de effecten van de combinatie van de voorgestelde, nieuwe parameters in relatie tot de andere aanpassingen in het financieel toetsingskader (FTK), in het bijzonder de nieuwe buffereisen? Zo ja, wat waren hiervan de uitkomsten? Zo nee, waarom niet? Is de regering het met de PvdA-fractie eens dat hier ook juist naar de effecten in relatie tot elkaar moet worden gekeken? Zo nee, waarom niet?

- 12 Kan de regering aangeven hoeveel procent van de pensioenfondsen de premie zou moeten verhogen omdat het gezamenlijke effect van de nieuwe buffereisen en parameters er voor zorgt dat de feitelijke premie onder de kostendekkende premie zal komen te liggen? Hoeveel procent van de premiesom wordt door deze pensioenfondsen vertegenwoordigd? Kan de regering aangeven hoeveel procent van de pensioenfondsen de premie zou moeten verhogen omdat het gezamenlijke effect van de nieuwe buffereisen en parameters er voor zorgt dat niet meer aan de eisen van de consistentietoets wordt voldaan? Hoeveel procent van de premiesom wordt door deze pensioenfondsen vertegenwoordigd?
- 13 In hoeverre is de regering het eens met de PvdA-fractie dat prudentie in de buffers thuishoort en dat de parameters zo realistisch mogelijk moeten worden genomen?
- 14 De Stichting van de Arbeid geeft in haar brief van 4 maart 2010 aan het gewenst te vinden dat de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een «second opinion» inwint over de vaststelling van de te gebruiken parameters, gelet op de meer principiële aard van verdeeldheid binnen de Commissie Don. In hoeverre kan aan deze wens tegemoet worden gekomen? Hoe lijkt de regering naar het voorstel om ook voor 2011 de huidige parameters te laten gelden, de huidige aanpassing heeft slechts direct op 1% van de premiesom effect en er is dan genoeg tijd voor een second opinion?
- 15 In hoeverre heeft de regering het gemiddelde aandelenrendement over het jaar 2009 in de overwegingen heeft meegenomen bij het opstellen van de parameters voor 2011 en verder? In hoeverre is de regering het eens met de leden van de PvdA-fractie dat de stijgende lijn in 2009 laat zien dat het advies van de minderheid van de Commissie Don prudent genoeg is?
- 16 Klopt de aannname van de leden van de PvdA-fractie dat de pensioenfondsen die een herstelplan bij DNB hebben ingediend pas na succesvolle afronding van het herstelplan met de nieuwe parameters moeten rekenen, zolang tijdens de herstelperiode de feitelijke dekkingsgraad boven het goedgekeurde herstelplan ligt? Kan de regering aangeven hoeveel pensioenfondsen momenteel een herstelplan hebben ingediend bij DNB en wanneer deze pensioenfondsen verwachten weer voldoende hersteld te zijn? Hoe groot acht de regering de kans dat deze fondsen een eventueel versneld herstel zullen vertragen – binnen de mogelijkheden van het kortetermijnherstelplan – tot de maximale hersteltermijn, zodat zij pas later met de nieuwe en strengere parameters hoeven te rekenen?
- 17 Kan de regering aangeven op welk moment de dekkingsgraad van een pensioenfonds getoetst wordt die in de herstelperiode zit? Is dit 3-jaarlijks, jaarlijks, ieder kwartaal of dagelijks? Hoe beoordeelt de regering de situatie dat dekkingsgraden redelijk volatiel kunnen zijn en het af en toe kan voorkomen dat de dekkingsgraad tijdelijk iets afwijkt van het herstelplan, en op welk moment het pensioenfonds dan moet overgaan op een nieuw herstelplan gebaseerd op de nieuwe parameters?
- 18 Kan de regering bevestigen dat de consistentietoets (als onderdeel van de continuïteitsanalyse) direct moet worden vastgesteld op basis van de nieuwe parameters en dat het reguliere beleid na 2013 hieraan moet worden aangepast? Is het in de periode 2010–2012 toegestaan om niet te voldoen aan de consistentie-eis? Kan de regering aangeven hoe het de situatie beoordeelt waarbij wettelijk gezien een fonds bij een ingrijpende wijziging ook direct een nieuw herstelplan moet opstellen, en dat dit dus kan betekenen dat het fonds alsnog een herstelplan dient op te stellen bij de nieuwe parameters? Is het waar het dat lid 1 alleen een uitzondering biedt als het puur om de nieuwe grondslagen gaat?

- 19 In hoeverre is de regering het eens met de leden van de PvdA-fractie dat indien een herstelplan niet haalbaar blijkt de deelnemers van dat pensioenfonds onevenredig hard getroffen zullen worden, omdat de aanvullende maatregelen dan op basis van de nieuwe parameters worden vastgesteld en dus strenger zijn dan de parameters waarop het onhaalbare herstelplan allereerst was gebaseerd? Hoe verhoudt dit zich tot de afspraak dat uitkeringen niet eerder dan op 1 april 2012 gekort kunnen worden bij pensioenfondsen die een kortetermijnherstelplan hebben ingeleverd?
- 20 De marge tussen de feitelijke premie en de kostendeekkende premie is een resultante van afspraken tussen werkgevers en werknemers en heeft een doel. Kan de regering aangeven of zij vindt dat een eventuele marge zonder meer kan worden aangewend om aanpassing parameters «zomaar» mee op te vangen? Is voorts de conclusie gerechtvaardigd dat als fondsen de bestaande marges wensen te behouden, de voorgestelde aanpassing van de parameters altijd leidt tot hogere premies, lagere indexatie of een andere versoering van de regeling? Is de regering het eens met de PvdA-fractie dat indien pensioenfondsen de bestaande premiemarge in stand willen houden bij de nieuwe parameters de gevolgen hiervan zo eerlijk mogelijk verdeeld zouden moeten worden over alle deelnemers?
- 21 Waarom wordt in het ontwerpbesluit standaard uitgegaan van een verschil tussen meetkundige en rekenkundige rendementen van 1,5%? Vindt de regering het een juiste veronderstelling dat voor de onderkende categorieën sprake is van dezelfde volatiliteit in het rendement? Wat was de overweging van de regering om partijen niet te vragen het verschil in technisch inzicht op dit punt te overbruggen, waar het rapport van de Commissie Don aangeeft dat hier mogelijkheden liggen?
- 22 Moet gezien de invoeringsdatum van het ontwerpbesluit het toeslagenlabel 2010 nog worden aangepast aan de nieuwe parameters?
- 23 Kan de regering aangeven hoe vaak DNB aan pensioenfondsen heeft toegestaan om de forward curve te mogen fixeren? Kan de regering tevens aangeven wat het beleid van DNB is met betrekking tot het wel of niet toestaan van het fixeren van de forward curve? Hoe kijkt de regering aan tegen het feit het niet mogen fixeren van de forward curve tot grote premieverhogingen kan leiden?
- 24 Is de regering het met de PvdA-fractie eens dat de parameters en de voorwaarden die worden gesteld aan het vereist eigen vermogen, ofwel de buffervereisten, samen een belangrijk fundament zijn voor de financiële opzet van pensioenfondsen, alsmede het financieel toetsingskader dat daarop toeziet? Is de regering bereid om de parameters en de nadere regels die worden gesteld inzake de berekening en de samenstelling van het vereist eigen vermogen, zoals bedoeld in artikel 132, eerste en tweede lid, daarom op te nemen in de Pensioenwet? Zo nee, waarom niet?

Opmerkingen en vragen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de voorgestelde wijziging van het financieel toetsingskader. Zij hebben de volgende vragen.

- 25 Is de conclusie juist dat de voorgestelde wijziging voor een aantal deelnemers zal leiden tot of hogere premies, kleinere marges, lagere indexatie of een verlaging van de pensioenaanspraak? Kan een inschatting van de totale som worden gemaakt die linksom of rechtsom zal moeten worden opgebracht.
- 26 In welke situaties zullen pensioenfondsen met een herstelplan de voorgestelde parameters moeten hanteren?

- 27 Kan een onderbouwing worden gegeven van de aanname dat 1% van de pensioenfondsen gedwongen zal zijn de premies te verhogen? Welke pensioenfondsen zal dit treffen en hoeveel de premie zal stijgen?
- 28 Kan een nadere onderbouwing van de € 5 miljard ruimte tussen feitelijke premie en de kostendekkende premie worden gegeven? Op basis waarvan neemt de regering aan dat deze ruimte door de fondsen zal worden gebruikt om het tekort aan te vullen?

Opmerkingen en vragen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorliggende Ontwerpbesluit en de bijbehorende brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Naar aanleiding van deze stukken hebben de nodige vragen en opmerkingen.

- 29 Het ontwerpbesluit heeft verstrekkende gevolgen. Deze kunnen leiden tot verhoging van de pensioenpremies met forse bedragen of een aanzienlijke beperking van de aanspraken. Verhoging van de premie is volgens de VVD op dit moment schadelijk voor de economie en daarom ongewenst.
Op pagina 5 geeft de regering de gevolgen aan. Voor de fondsen die door de parameters worden gedwongen om de premie te verhogen omdat zonder deze premie deze verhoging de feitelijke premie onder de kostendekkende premie komt te liggen gaat het om een bedrag van maximaal € 50 miljoen. Kan de regering dit bedrag nader onderbouwen?
- 30 De fondsen die betreft vertegenwoordigen volgens DNB maximaal 1% van de totale premiesom van circa € 25 miljard Euro. Kan de regering aangeven waar deze 1% op is gebaseerd? Kan de regering bevestigen dat als genoemde 1% wordt gerelateerd aan de totale premiesom, bedoelde fondsen een totaal belegd vermogen van € 250 miljoen vermogen vertegenwoordigen? Indien dat het geval is, leiden de voorgestelde nieuwe parameters bij deze fondsen dan tot een lastenstijging van € 50 miljoen op € 250 miljoen zijnde een lastenstijging van 20%?
- 31 Ten aanzien van de fondsen die gebruik maken van een kostendekkende premie (pagina 5) lijkt te worden gesuggereerd dat gevolgen van de nieuwe parameters kunnen worden opgevangen door de premiemarge te verkleinen. Hier wordt een percentage van 24% genoemd. Kan de regering aangegeven waar dit percentage van 24% op is gebaseerd?
- 32 Kan de regering aangeven of zij overwogen heeft de inhoud van dit besluit via een andere weg naar de Kamer te sturen gezien de potentiële omvang van de gevolgen en de dan bestaande ruimere mogelijkheden tot een integrale afweging?
- 33 De leden van de VVD-fractie zien dat de overheid en sociale partners voor een grote uitdaging staan om het stelsel van aanvullende pensioenen toekomstbestendig(er) te maken. Er ligt naast het rapport over de parameters van het Financieel Toetsings Kader (FTK) ook een evaluatie over het FTK zelf. De samenhang tussen dit ontwerpbesluit over de parameters en de aanzienlijke verzwaren die er in de evaluatie staan, wordt door het kabinet met dit ontwerpbesluit niet erkend. Waarom heeft de regering deze samenhang niet meegenomen? Waarom wil de regering deelonderwerpen behandelen zonder dat het probleem integraal wordt aangepakt? Kan de regering ook aangeven waarom in de eerdere brief aan de Kamer (de reactie op de rapporten Frijs en Goudswaard) staat dat het kabinet de functie en wijze van vaststelling van de parameters in onderlinge samenhang wil bezien met de overige voorstellen van het financieel toetsingska-

der? Een opvatting die overigens ook unaniem gedeeld wordt door de Commissie Don.

- 34 In het ontwerpbesluit zijn de rendementen waarmee gerekend mag worden, verlaagd. De regering heeft bij de bepaling voor de nieuwe parameters zowel het advies van de meerderheid (6%) als het advies van de minderheid (7,25%) van de Commissie Don in acht genomen. Kan de regering toelichten waarom zij voor dit compromis heeft gekozen? Heeft de regering reacties gehad van de Commissie Don over de stellingname die zij heeft ingenomen? Bestaat er gevaar dat dit standpunt leidt tot het slechtste van beide werelden?